

ni sistem... Stališče in metode tretje grupe v pogledu borbe za pravico učiteljskega stanu in šole — so znane (podčrtal jaz). To je bilo rečeno precej časa pred glavno skupščino in se čudim, da šele danes sprašuje avtor Pojasnil za oddvojene poglede te grupe z ozirom na taktiko dela, kjer pravi: »Nam ti pogledi niso znani. Delegati te skupine svojega stališča v tem oziru niso nikdar opredelili.« Če so te »diference v pogledu taktike« bile znane Izvršnemu odboru, potem bi upravičeno pričakovali, da bi se naše sekcijско vodstvo vsaj zanimalo za te oddvojene poglede. Morda bi pa potem bilo potrebno vseno nekoliko razmišljati, pa četudi se ne korrigirajo.

Iz gornjih izjav je jasno razvidno, da izvršni odbor tretje grupe ne le priznava, temveč tudi računa z njo in če računa z grupe, potem računa tudi s predstavniki te grupe. Nasprotno temu pa vodstvo naše sekcije, ki zagovarja stališče kandidacijskega odbora, te grupe ne jemlje v poštev in to iz nekakšnih »moralnih obveznosti« ter odklonilnega stališča do vsake separatne grupe, ko stoji na stališču izbiranja kandidatov »po osebnih lastnostih«. Takoj tej trditvi pa sledi priznanje, da je kandidacijski odbor vzel na listo kandidata skupine, ki je momentano (na skupščini) nastala in ki že danes tudi razpada, kakor poročajo.

Kje je tu logika? Do skupine učitelstva, ki ima svoj začetek že v letu 1907, in ki ima fako svetle primere pedagoških delavcev ter stanovskih borcev, je kandidacijski odbor — in z njim naše vodstvo sekcije — zavzel odklonilno stališče, ni pa zavzel odklonilnega stališča do grupe, ki je zadnji moment dezerterila iz te skupine, kljub temu, da je predstavniki te grupe zavzel že večkrat odklonilno stališče do stanovske linije in sloge.

Zakaj avtor zagovarja stališče kandidacijskega odbora? Iz strahu, da ta novo nastala skupnica ne bi postavila nove liste. Tako pravi on. Morda pa to poglavje malo bolj osvetli sledeča trditev: »Odklonitev kandidata tretje grupe na listi prve grupe je bila izvršena po nalogu, ki je prišel od iste strani, od katere je organiziran »Novi učiteljski pokret« (znana opozicija, ki je sestavila drugo listo; opaz. pis.). Ko ni uspelo razbitje enotnosti učiteljskih vrst z organiziranjem Nov. uč. pokr., se je začel ta posel z napadom na našo grupo« (M. J. Za staleško jedinstvo, Beograd, 1939.) Težka obtožba! Ker je pa pisana za javnost in še podčrtana, ima gotovo svojo dokazilno moč. Potem le ne bodo vzroki za nastop slovenske delegacije tako znani, da ne bi bilo vredno o njih razmišljati. To so tudi »stvarni in konkretni vzroki«, da imam svoje oddvojene poglede od kandidacijskega odbora in sekcijškega vodstva.

2. Drugo vprašanje zadeva hrvatsko učitelstvo. Zgoraj sem že omenil, da ne gre pri tem za to, ali obstoja vzročna povezanost med sestavo tretje liste in korakom hrvatske delegacije. Pač pa je važno, zakaj ni bilo ustreženo hrvatskim težnjam pri sestavi liste. Po avtorjevem mnenju se je hrv. delegacija odločila za svoj korak že pred skupščino. V repliki sem že omenil, da to nikakor ne more biti v skladu z dejstvom, ker je bila ta delegacija zastopana v kandidacijskem odboru po svojem sekcijškem predsedniku in da je ta stavil tam svoje zahteve. Tudi ne morem razumeti, zakaj je šla ta delegacija sploh na skupščino v B. L. Svoj odcep od skupne organizacije bi opraviila na pametnejši način in bi prihranila stroške, ki nikakor niso bili majhni. Zato mi pa več kakor avtorjeva dokazovanja pojasnjuje »Komunike« Glavnega odbora, ki je imel takoj po skupščini svojo sejo, kjer je rečeno: »...da je neki gotov dogodek na sekcijški skupščini v Zagrebu — mimo katerega se ne more iti — kljub najboljši volji že vnaprej odvzel možnost za tako rešitev (podčrtal jaz), t. j. rešitev, da bi se ustreglo željam hrvatske delegacije. Ta dogodek mi ni znan, smatram pa, da je dogodek stvar sekcijške skupščine v Zagrebu in ne bi smel biti odločen pri sestavi liste v B. L.

To je nadaljnji »stvarni in konkretni vzrok«, ki mi narekuje opredeljeno stališče glede dogodkov na letošnji glavni skupščini, ki je, kakor pravi avtor, »docela drugačno od vseh ostalih članov slovenske delegacije, ožjega vodstva sekcije, celotnega upravnega in nadzornega odbora, predsedniškega zbora (razen dveh, ki nista imela prilike dati svojega pritrilnega ali odklonilnega stališča) in končno — slovenskega učitelstva, sodeč po Narodni prosveti, ki ponatiskuje »Pojasnilo in odgovor« sekcije. Ker po avtorjevem mnenju vsi ti »pri zavesti polne odgovornosti, pa tudi pri popolni stvarnosti« nimajo nikakih dvomov v pravilnost opredelitve, zato me postavlja na drugi breg, osamljenega, s tihim nasvetom: nikar več ne iznašaj pred članstvom svojih pomislekov, ker čas hiti in ni časa za razmišljanje.

Smatram, da sem veliko bolj pošteno in častno zadostil svoji članski zavesti in izpolnil svojo organizacijsko dolžnost, ko sem pred članstvom iznesel svoje oddvojene poglede, kakor vsi oni, ki leta in leta niso bili zadovoljni s postopkom slovenske delegacije, pa tega niso iznesli. Zato sem v zvezi z avtorjevim stališčem, ki ne dopušča možnosti drugačnega postopka, v repliki opozoril na preteklost.

3. Priznam, da je zadnja leta z ozirom na vladajoče stanje in razmere slovenska delegacija s svojim lojalnim in stoječim zadržanjem mnogo doprinesla, da je bila stanovska misel tako sijajno manifestirana napram razbijaškim metodam opozicije. Na letošnji skupščini je pa bila situacija spremenjena in je stala delegacija pred družalnimi nalogami. Ako sem pokazal na skupščino v letu 1930., sem s tem hotel opozoriti na preteklo in polpreteklo dobo, ki je karakteristična za našo delegacijo. Kratak pogled v zgodovino daje dovolj primerov.

Da ne bom jaz sodnik, naj se poslužim glede tega tistega kandidata, za katerega se avtor toliko zavzema. Ta pravi v članku »Malo višje jasnosti« sledeče: »Pri nas vseh prevladuje mišljenje, da so tovariši Slovenci najresnejši in če hočete najkulturnejši del v naši učiteljski zajednici. Ta ocena se dobiva iz njihovih javnega gledišča (deklaracija 1926. l., samoozračevalna akcija, celjska resolucija, s katero so zahtevali federalistično osnovo našega združenja), katere so po svoji formi in po svoji vsebini polna upravičenih pretenzij«. Toda, kljub tem upravičenim pretenzijam, »oni niso nikdar za ta svoja prepričanja stopili v aktivno borbo na naših skupščinah (podčrtal jaz). Tako je na koncu vsega zgledalo, da tovariši iz Slovenije o naših skupnih stvareh mnogo lepše mislijo, kakor pa delajo.« Nesporo dejstvo je, da slovenska delegacija ni nikdar pripadala opoziciji, kljub temu, da je toliko nezdravih pojavov bilo odstranjenih ravno po zaslugi opozicije; niti tedaj se ni postavila na stran opozicije, ko je minister prosvete hotel imeti organizacijo po svojem kalupu. Vzemimo nadalje samo primer skupščine v Subotici, kjer je bila s pomočjo slovenske delegacije obdržana uprava, ki je bila toliko osvojevalna pri večini učitelstva. Predaleč bi me zavedlo, da bi navajal še druge primere. Na osnovi vsega tega upravičeno zaključuje gornji ocenjevalec, da je delegacija skozi vsa vrsta let »s svojom indiferentnostjo in neučestvovanjem (podčrtal jaz)« uvijek štiti lastni duh. S tem v zvezi mi avtor osporava logično zaporednost misli. Kakor vidi, nisem v tej logiki tako osamljen in sem se namenoma poslužil logike, ki jo ima kandidat, za katerega se avtor toliko zavzema.

Kaj naj bi storila slovenska delegacija, me sprašuje.

4. Najmanj to, kar je pokazalo razpoloženje delegatov pred sestankom slovenske delegacije. Ker mi avtor osporava točnost trditve glede tega sestanka, moram priklicati v spomin tok dogodkov tistim delegatom, ki so

zahtevali sestanek in ki so zahtevali na sestanku, da slovenska delegacija pošlje kandidacijskemu odboru kategorično zahtevo po enotni listi, kar je odpadlo po prihodu predsednika sekcije, ki se je takoj opredelil za prvo listo v taki sestavi, kakršni je danes, kakor sam pravi v zadnjem pojasnilu. Slučaj je hotel, da so ti delegatje tudi člani sekcijškega vodstva in mu bo tako lahko ugotoviti točnost svojih trditve. Če bi slovenska delegacija vztrajala pri zahtevi, ki so jo na začetku sestanka stavili gornji delegatje, bi se tudi nujno moralo spremeniti stališče kandidacijskega odbora, četudi je ta prinesel svoje definitivno stališče že na skupščino, kakor je sedaj razvidno iz avtorjevih pojasnil.

Ravno tako vztrajam pri trditvi, da na prvem sestanku ni prišlo do sklepa, kakor ga sedaj avtor prikazuje. Če bi bilo res, kar pravi avtor, potem jaz nikakor ne bi mogel staviti na sestanku predloga, da se popoldne sestanemo, na katerem sestanku naj bi se odločili. Tudi ne bi bilo treba še drugega sestanka, če bi nas predsednik že informiral, da stoji kandidacijski odbor od vsega početka na nesprenjenem stališču.

Povsem razumljivo je, da sem na sestanku izrazil le »svoje osebno mnenje«. Res ne vem, zakaj to še posebej poudarja. Morda pa vendar ne zato, da bi se smatral avtor za bolj kompetentnega govoriti v imenu članstva, katerega sem kot predsednik zastopal?

V kolikor na sami skupščini nisem izvajal konsekvenc, v toliko niti pomisljal nisem, da ne bi prevzel tudi sam odgovornosti za zadržanje slovenske delegacije na skupščini in se prav nič ne postavljam v pozicijo »sodnika« in se tudi ne »izločujem«, kakor to želi prikazati avtor in v ta namen kliče na pomoč še celo vrsto forumov in nazadnje še slovensko učitelstvo. Ta odgovornost me pa še ne obvezuje, da ne bi povedal svojega mnenja in svojih pomislekov. Še vedno smatram, da sem storil s tem le svojo organizacijsko obveznost.

Mencej Martin

Ob desetletnici „Našega roda“

Ob zaključku 10. letnika »Našega roda« je napisal hrvaški publicist Tone Peruško v zadnji številki »Hrvatskega učiteljskega doma« članek, ki je vreden, da se prevede, ker jasno kaže, kako gleda objektivni inteligent izven Slovenije na »Naš rod« in delo Mladinske matice.

Ko je bil lani osnovan v Zagrebu list z gangstersko literarno plažo, je najel nekega Slovenca, da mu list prevede v slovensčino, da bi mogel s slovensko izdajo (list je izhajal v srbsčini, hrvaščini in v slovensčini) prodrati med slovensko mladino. Izdajatelj se je sam podal tudi v Slovenijo, organiziral je razprodajo, vršil propagando itd. Ali po 3. številki lista je moral s slovensko izdajo prenehati. Lista slovenska mladina ni hotela kupovati. V Zagrebu in ostali Hrvaški pa se prodaja list še nadalje več desetisoč izvodih.

Izdajatelj lista je nekoč izjavil: »Če bi vedel, da obstoji v Sloveniji »Naš rod«, ne bi niti poskušal izdajati gangstersko čtivo za slovensko mladino.« Ta »Naš rod«, največji in brez dvoma najboljši mladinski list v vsej državi, slavi sedaj svojo desetletnico z naklado 24.000 izvodov, tako da je vsak sedmi učenec ljudske šole v Sloveniji naročnik tega lista.

Prav za prav je ta list star skoro 20 let. Osnovli so ga l. 1920. tedanji učitelji iz Trsta in ostalih slovenskih krajev pod Italijo. »Zveza slovenskih učiteljskih društev« v Trstu ga je izdajala pod svojim okriljem. List je izhajal tedaj v 8000 izvodih, kar je za 400.000 primorskih Slovencev prav lepa naklada. List se je imenoval »Novi rod« in urejevali so ga po vrsti znani slovenski učitelji in pisatelji: Janjo Samec, Josip Ribičič in Jože Pahor. List je bil l. 1925. ustavljen.

Obnovljen je bil l. 1929. v Ljubljani, a obnovili in vodijo ga skoro isti ljudje, ki so ga vodili v Trstu. Ime »Novi rod« se je spremenilo v »Naš rod«. Vseh deset let urejuje list Josip Ribičič, ki ga je urejeval že v Trstu do svojega prihoda semkaj, a izdaja ga Mladinska matica, odsek sekcije JUU v Ljubljani. Kako je mogel ta list doseči tako velik uspeh?

UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ

Naša organizacija in pripravniki

Ni vsakemu začetniku vedno lahko najti živ stik z našo organizacijo. Marsikateri nov tovariš se znajde čisto »nov« v svojem prvem službenem kraju. Tu išče novih plodnih vezi z ljudmi, predvsem s tovariši, in tiplje za njemu odgovarjajočimi delovnimi področji. Vživlja se. Kar raste iz njegovih sposobnosti in delavnosti, podarja drugim. Pri tem pa stremlji tudi še po rasti svoje osebnosti. Noče biti zadnji, noče mirnega kimanja, ampak delavnosti in upoštevati.

Tudi na zborovanja stanovskega društva prihaja. Poslušajo poročila, referate in junake debat in gre. Prišel je z željo, da bo tudi sam doprinesel večji drobec nego tiho notranje sodoživljanje. To in ono je v njem, kar bi rad povedal, vprašal, slišal mnenje drugih in tako duševno sproščen šel z zborovanja. O vsem, tem na zborovanju ni bilo govora. — Dnevni red ni računal z njegovimi potrebami in željami. Po zborovanju se mudi vsem na vlak in domov. Ostane sam, ne da bi našel plodovitega stika z novimi tovariši. Nekateri sicer izživljajo aktualnosti svoje notranjosti s šepetanjem med predavanjem in ostalimi točkami sporeda, a to ni primerno. In vendar je mlad, voljan dela za stanovsko enotnost

Če bi bil to edini slovenski mladinski list, bi bilo to pač jasno, ali poleg »Našega roda« imajo Slovenci še nekaj dobrih mladinskih listov (»Vrtece«, »Zvonček«, »Razorica«).

V Sloveniji je nekaj razlogov za tak uspeh. Prvi obstoji v splošni visoki kulturni stopnji vsega naroda, drugi v organizacijski sposobnosti in močni stanovski zavednosti slovenskega učitelstva. Veliko zaslug za ta uspeh pa imajo tudi slovenski književniki in slikarji, ki sodelujejo v mladinskih listih, posebno še v »Našem rodu« z enako dobrimi prispevki, kot v najboljših književnih revijah. Poleg tega je v Sloveniji skoro popolnoma prenehala amaterstvo in zastojkarstvo v literaturi. Literarno delo je plačano, pa najsi izidejo prispevki v mladinskem listu, v književni reviji ali v privatni založbi.

Od mladinske književnosti se zahteva, da ima svojo umetniško vrednost in da že kot taka ima svojo vzgojno nalogo.

Ti principi so vodili skupino slovenskih učiteljev, predstavnikov nove smeri v pedagogiki in književnosti, ko so l. 1927. osnovali založbo »Mladinsko matico« kot odsek UJU sekcije Ljubljana.

Namen »Mladinske matice« je, da izboljša mladinsko slovo in da osvobodi Slovence od poplave tuje in domače literarne mladinske plaže. Že ob ustanovitvi se je izdelal petletni književni načrt, po katerem se delo vrši.

(V nadaljnjem govoru članek o organizaciji naročnikov, naročnin in vrsti knjig, ki izhajajo v rednih publikacijah, ter zaključuje.)

Do zdaj je izdala »Mladinska matica« 44 knjig rednih, 13 knjig izrednih izdaj in 10 letnikov »Našega roda« v skupni nakladi 1.216.900 izvodov. Vse te knjige so šle med slovensko mladino in med narod. Nekatere od njih so prevedene tudi v druge jezike, med temi Seliskarjeva »Bratovščina Sinjega galeba« tudi na hrvaški jezik.

Slovensko učitelstvo je na uspehe ob desetletnici svojega vzornega mladinskega lista lahko ponosno.

motni poti, pa kljuje v njej vprašanje: ali bi še šla na zborovanje?

Ko še ni bilo »krize« je bilo to drugače. Oficielnemu zborovanju je sledil neoficielni, mnogokrat boljši del zborovanja. Skupno kosilo s sproščevanjem vseh težav in interesov duše od najresnejših osebnih razmotiranj in mnenj do vesele šale in pesmi, vse to je delovalo kot ustvarjalna sila pravega tovarštva, kateri se nihče ni mogel odtegniti. Tovariš novinec in tovariš novinka sta se tu lahko prirodno sprostila brez bojazni na kritiko. — Videla sta v tovariših in tovarišicah ljudi brez oficielnih mask, čutila njih duše in nagonsko našla stika tam, kjer so njune zadeve naše največ razumevanja in odziva v iskrenem nasvetu, tolažbi in upih, ki so ob teh stikih nehote poganjali. Ta nova vez ju je zvalila na sledeče zborovanje z večjo silo, nego še tako odlični strokovni predavatelji.

Tako je vsak naš novinec že na prvem zborovanju nekaj oddal in sprejel in se najprirodnejše včlenil v tok tovarštva v našem stanu, ki ni bilo samo razumski posnetek skupne borbe za skupne cilje, ampak tudi čustvena vključitev njegove osebnosti z mnogimi njenimi sposobnostmi.

Naša stanovska organizacija nam bodi živ organizem, življenjska zajednica, v kateri naj najde vsak član vso moralno in tudi materialno oporo. Učitelju in težavah, duševnih in gospodarskih, naj nudi vso možno pomoč predvsem stanovska skupnost. Od njega naj z neodoljivo silo življenja tovariške skupnosti pričakuje in zahteva tudi vse žrtve in napore, ki so moralno nujni za napredek in obstoj celote. Nit njenega življenja se ne sme trgati po grmadežu težav in ovir v življenju njenih članov, ampak mora po vsem tem moralno rasti v tesnejši in iskrenjši povezanosti vseh članov. Stanovska skupnost pa se naj ne manifestira samo v oficielnih oblikah organizacije, ampak predvsem v živem interesnem stiku člana do člana — duše in duše. Le tako bo duh naše skupnosti napredoval v moči in premagovanju vseh ovir k boljši bodočnosti naši in ljudstva. Šiv.

Iz uredništva: Anonimno poslanih dopisov ne priobčujemo. Dopisnika Pan in G. O. naj javita svoje naslove!

Splošne vesti

NOVO POSLOPJE MEŠČANSKE SOLE V LJUBLJANI NA VIČU IZROČENO SVOJEMU NAMENU

V nedeljo, 26. t. m., je bilo novo poslopje meščanske šole na Viču izročeno svojemu namenu. Za to priliko se je Vič odel v posebno praznično obleko. Saj so Vičani za to priliko izobesili tudi zastave.

Te pomembne slovesnosti so se udeležili mnogi odlični gostje. Med njimi škof dr. G. Rožman, zastopnik divizionarja komandant artilerije general F. Janež, prosvetni načelnik g. dr. Sušnik, zastopnik mestnega župana inspektor g. Wester. Referent za meščanske šole g. Wagner, zastopnik JUU itd.

Ravnatelj meščanske šole g. Fakin je imel priložnostni nagovor na zbrane goste, občinstvo in mladino. V imenu mestne občine je govoril inspektor g. Wester, ki je posebno poudaril požrtvovalni trud mestne občine ljubljanske za dosego čim higienejših in sodobnejših poslopij za naše ljubljanske šole. Končno je spregovoril še zastopnik bana, načelnik prosvetnega oddelka kralj. banske uprave g. dr. Sušnik, ki je še posebno čestital Ljubljani na prekrasnem novem šolskem poslopiju. Slovesnost je bila zaključena z državno himno, ki jo je zapel šolski zbor.

Zvečer se je v proslavo desetletnice viške meščanske šole Josipa Jurčiča vršila v šolski telovadnici akademija, kateri je prisostvovalo mnogo odličnih gostov. Akademija je bila zelo pestra, saj so bili na sporedu poleg petja, deklamacij tudi telovadni nastopi in plesi ter so učenici tudi vprizorili drugo dejanje Govekarjeve dramatizacije Desetega brata. Nastopajoči so želi za svoj nastop upravičeno odobravanje in pohvalo.

V LENDAVSKEM SREZU

SO PROSTA NASLEDNJA MESTA:

Benica (1 ž.), Črensoveci (1 m.), Dobrovnik (2 meš.), Dol. Bistrica (1 ž.), Dol. Lendava (1 m.), Gaberje (1 ž.), Genterovci (1 ž.), Gomilica (1 m.), Izakovci (1 m.), Nedelica (1 ž.), Odranci (1 meš.), Pince (1 m.), Sred. Bistrica (2 m. + 1 ž.), Turnišče (1 m. + 1 ž.), Ve. Polana (1 ž.). Prazno bo tudi upraviteljsko mesto v Bogojini.

— Šolski upravitelji lendavskega sreza se naprošajo, da nakažejo članarino za Slovensko šolsko matico za leto 1939. za obvezni izvod za učiteljsko knjižnico v znesku 32 din po ček. položnici št. 13.165 sreskemu učiteljskemu društvu Lendava iz datocije za tretje tromesečje, vsaj do konca decembra. Onim šolam, ki so nakazale po 42 din, bo poverjenik SSM vrnil preplačani znesek ob zborovanju, 9. decembra, v Turnišču, ker ostane za letos članarino tudi na knjižnici še po starem. Do konca decembra naj nakažejo članarino na isti način tudi člani med učiteljskim. Dolej se je v srezu prijavil en sam član!

Poverjenik SSM: F. Mlekuž.

— Kako naj si uredimo naše domove za obrambo pred letalskimi napadi je naslov knjižice, ki poljudno razpravlja o vsem onem, kar bi moral znati o pasivni obrambi vsak državljan. Spisal jo je ing. Stanko Dimnik in založil Komite tehn. dela (Udr. jugoslov. inž., Kongresni trg 1). Stane v knjigarni Učit. tiškarne 5 din, pri naročilu vsaj 10 komadov

pri založniku pa po 4 din. Knjižica navaja poleg načinov in vrste letalskih napadov, navodil za enostavno ureditev zaklonišč tudi vse ono, kar je treba za lastno varnost in varnost družine pripraviti že takoj, kakor tudi one ukrepe, ki bi bili potrebni, ako bi nastopilo vojno stanje. Pismena navodila izpopolnjuje 16 zelo nazornih slik. Z ozirom na današnje nemirne in negotove čase bi bilo želeli, da bi krožila ta knjižica iz rok v roke, da bi nanjo opozarjali znanca, da bi iz nje podajali navodila v šolah itd., da ne bi bili v primeru vojne morda tako nepravilni, kot se je to zgodilo v neki državi, ki jo je vojna zadelo v pravkar potekajoči zgodovini.

— Opozorilo in vabilo sorodnikom bivših borcev, ki so v l. 1918.—1920. na Koroškem, Štajerskem, v Prekmurju ali Medimurju padli ali ki so že pomrli. Pravilnik k ukazu kraljevih namestnikov, s katerim je bila ustanovljena spominska kolajna na boje ob severni meji pred dvajsetimi leti, določa, da se te kolajne priznajo tudi tedaj padlim in drugim medtem že pomrlim borcem, izročajo pa se na pismeno prijavo njihovim sorodnikom. Zato

prosimo, naj sorodniki pošljejo nekoliko navodil jim podatkov (kakor n. pr. rojstnega datuma ali vsaj rojstne letnice, rojstnega kraja in domovinske občine, tedanje njegove vojaške edinice, vojaškega čina, dneva in kraja smrti, kje je pokopan, imena predpostavljanih starišev, nekaterih tovarišev itd.) vsaj do konca leta 1939. glavnemu odboru Legije koroških borcev v Ljubljani, Cankarjevo nabrežje 7/1. Iz prijave mora biti razviden natančen naslov in sorodstveni odnos (n. pr.: oče, mati, sestra, stric, sestrčina itd.) dotičnika, ki vlaga prijavo. — Gornje podatke potrebujemo tudi za seznam padlih borcev, ki bo objavljen na čelu nameravane »Spominske knjige o bojih na severni meji«, posvečene njihovemu spominu. Če je pokojnik zapustil iz tedanje dobe kake vojaške fotografije ali vojaške beležke ali celo dnevnik, izvolite to poslati semkaj v pregled proti vrnitvi. Eventualne originalne tedanje vojaške dokumente pokojnika prepisite doslovno in prepis priložite prijavi, originalno listino pa dobro shranite.

Glavni odbor L. K. B.

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveči in JUU

— I V beograjski sekciji Učiteljskega združenja se borbe nadaljujejo. Borba se vodi že več let med osrednjim združenjem, ki ga vodi Ivan Dimnik, in med opozicijo. Večkrat so že bile volitve v beograjsko sekcijo in vselej je zmaga opozicija. Glavni odbor osrednjega združenja pa je znal vselej izvrtati kako malenkost in je volitve povrsti razveljavil. Ko pa so beograjski učitelji imeli novo zborovanje, so z volitvami pokazali, da ne marajo Dimnikove komande. Z veliko večino glasov je zmaga opozicija proti Dimnikovemu kandidatu. V novih političnih razmerah pa se Dimnik najbrž ne bo upal nastopiti s stari recepti in skušati onemogočiti delo opozicije. (»Slovenski dom« od 27. novembra.)

— I »Edinost« od 23. novembra piše pod naslovom »Učitelj in nacionalnost« tudi sledeče: »Zdi se, kakor da bi se časi ponavljali. Pred prevratom je bila namreč ena najvažnejših nalog podeželskega učitelja vzbujanje narodne zavesti, s čimer naj bi se zaježil močan kulturni in politični vpliv tujcev. Po prevratu je bilo samo po sebi umljivo pričakovanje, da bo ta nujnost v svobodni narodnostni državi odpadla in da se bo mogel učitelj temeljiteje, posvečati drugim svojim obrazovnim nalogam, katere je dotlej spričeno nujnost nacionalnega vzgajanja več ali manj zanemarjal. No, in vprav zaradi tega naziranja se je posvečalo nacionalni vzgoji zelo malo pozornosti. Tako pa so se mogle težnje tujih vplivov, ki s prevratom niso prestali delovati, tem ugodneje uveljavljati, saj jim je gospodarska ter socialna kriza poedinih slojev pripravila za njihove cilje še bolj plodna tla. Takšnih vplivov je bilo več. Unitaristični, ki je prihajal z juga države, se ni obnesel in je že v kali zamrl. — Ti kritični meseci vojne naj bodo še poseben spomin ter spodbuda vsem, ki imajo opravka z ljudstvom in ki naj se zavedajo, da je nacionalna vzgoja širših plasti našega naroda danes ena najpomembnejših vzgojnih nalog. Sedaj je čas in potreba, da odstranimo napake, ki smo jih delali poprej. V tem delu pa mora stati v sprednjih vrstah učitelj.

— I Ne mučite brez potrebe nas in učitelje! Kakor slišimo, nameravajo letos pouk v ljudskih šolah podaljšati tako, da bi morali ponavljalci tudi v poletnih mesecih hoditi po dvakrat na teden v šolo. Mi kmetje najodločneje ugovarjamo. Naša zahteva je, da naj bo za ponavljalce pouk le v zimskem času po enkrat na teden. S tem bi bilo pomagano tudi tistim krajem, kjer v šolah prostora primanjkuje. Nikakor se pouk ne sme podaljševati. Pomanjkanje delovnih moči na kmetih je splošno. Veliko delavcev nam vzamejo tovarne, mnogo pa je tudi ljudi, ki kmetijske dela delati nečejo. Če bodo moške klicali na orožne vaje, bo delavcev še bolj manjkalo. Nekaj kmetov je pa tudi zadolženih, da plače ne morejo dati, če bi tudi dobili posla. Zato nas je veliko kmetov brez poslov in nam je pomoč naših odraslih otrok dobrodošla. Več kot 90 % kmetov nas je za to, da se pouk v ljudskih šolah skrajša. Če pa kdo temu ne verjame, naj se pa povsod poberejo podpisi. Skozi več let sem se pouk le podaljšuje, ne da bi kdo nas starše vprašal, če nam je prav ali ne. Tega bo moralo tudi enkrat biti konec. Pouk pa mora biti na verski podlagi. Če imamo leto za letom vso skrb in stroške z otroki, potem imamo menda vendar tudi pravico, zahtevati, kakšen in kolikšen naj bo pouk v šolah. Prosimo našo Kmetstvo zvezo in Kmetstvo zbornico, da se v tem oziru zavzamejo za naše zahteve. Prav pa bi tudi bilo, da bi vsi naši občinski odbori poslali izjave na pristojna mesta, kakšen in kolikšen pouk v ljudskih šolah zahteva naše podeželje. — (»Domoljub« od 22. nov.)

— I »Za obmejno šolstvo« je naslov članka, ki ga prinaša »Domoljub« od 15. novembra, ter pravi med drugim: »V sedanjih napeh časih se je še prav posebno pokazalo, kako velike važnosti je, da je naša meja narodno zavedna in gospodarsko trdna. Narodna zavest obmejnega prebivalstva na je predvsem odvisna od vzgoje, ki jo daje šola. Zalostna resnica je, da so bili kraji naše sedanje meje skozi deset in desetletja glede šolstva silno zanemarjeni, zlasti pa ni bilo tu nikakih narodnih šol. Šole v današnjih obmejnih krajih so bile večinoma šole za vzgajanje narodnih odpadnikov, in posledice te protinarodne vzgoje čutimo še danes, zlasti še, ker se tudi

po osvobojenju ni posvečala vzgoji obmejnega prebivalstva ona pažnja, ki bi se morala. — Velik del krajev ob meji je silno siromašen, in tudi zaradi tega je nekoč v teh krajih tako uspevalo raznarodovalno delo.

— I Hrvatski učitelji zahtevajo razpust vseh učiteljskih društev. V soboto je bilo v Zagrebu veliko zborovanje hrvatskega učiteljskega društva. Na njem je bila sprejeta resolucija, v kateri zahtevajo hrvatski učitelji likvidacijo Jugoslovenskega učiteljskega združenja, in sicer sekcije za bivšo savsko in primorsko banovino ter razpust vseh v teh sekcijah včlanjenih učiteljskih društev. Potem naj bi se sklicalo v Zagrebu veliko zborovanje hrvatskih učiteljev, ki bi bila na njem ustanovljena nova, vse hrvatsko učiteljstvo obsegačča organizacija. (»Slovenski narod« od 27. novembra.)

— I Iz učiteljskih krogov smo prejeli: Službene novice so v teku leta objavljale razna napredovanja po skupinah. Mnogi pa čakajo že več mesecev na zadnje dekrete. Končno smo izvedeli, da glavna kontrola še ni izvršila svojega dela. Slednjič pa se je tudi raznesla vest, da ležijo dekreti že v Ljubljani, od koder ne morejo dalje. Ne vemo, iz kakšnih razlogov naj bi te dekrete v Ljubljani zadrževali, saj mora itak priti prvi mesec po podpisu vsak interesent na svoj račun. Če se bodo dekreti namadili, bodo izplačila čedalje večja. Zima je pred durmi, draginja raste, vse mogoče nadloge tarejo človeka, on pa ne pride do svojih težko priborjenih pravic. Torej na dan z zaželenimi listinami, da se vsaj delno olajša bedni položaj mnogih družin! »Nova doba«, 17. novembra.

Naša gospodarska organizacija

ZADRUŽNIKOM UČITELJSKE SAMO-
POMOČI V LJUBLJANI

V novembru 1939. so umrli:

509. Burger Ana — Zupanja.

510. Lužar Fortunat — Ljubljana.

511. Šorli Minka — Maribor.

512. Kovač Josipina — Ljubljana.

Prispevek za te 4 smrtne primere znaša: za samske zadrudnike . . . 21 din; za dva člana 41 din; za tri člane 61 din itd.

Zamudniki naj prištejejo k tem zneskom še zaostanke iz prejšnjih mesecev. V oktobru so bili 3, v septembru 3 in v avgustu tudi 3 smrtni primeri. Vsak član plača za vsak smrti primer 5 din; poština za vsako poslano položnico pa znaša 1 din.

Upravnino za leto 1940., ki znaša za vsakega člana 10 din, boste nakazali v januarju 1940. skupaj s prispevki za smrtne primere v decembru 1939.

Zadružna uprava US.

— g Samopomoč učiteljskih otrok. Pod tem naslovom je izšel poziv za pristop v gornjo zadruho. V tem pozivu je bilo pomotoma navedeno, da sprejema ta zadruha otroke od 3. do 18. leta starosti. To navedbo popravljamo v toliko, da se sprejemajo le otroci od 3. do 10. leta starosti.

— g Poziv in prošnja. Zadružna uprava Učiteljske samopomoči se vsak mesec oglasi s kratkim obvestilom v »Učit. tovarišu«. S tem obvešča vse zadrudnike US za smrtne primere, za članski prispevek v tekočem mesecu, o zaostalih prispevkih itd. V zadnjih dneh novembra 1939. smo obvestili prav vse zadrudnike o njih obveznostih in jim poslali opomine, obračune ali položnice. Samo v tem mesecu smo razposlali nad 100 opominov in obračunov za visoke zneske. V teh pa niso upoštevani zaostanki onih zadrudnikov, ki so izostali s članskim prispevkom za en ali dva meseca. Naj ne bo nobenega člana, ki bi prezrl našo upravičeno prošnjo! Poravnajte prispevke takoj v prvih dneh meseca! Vsak zadrudnik naj prične novo leto 1940. s čistimi in poravnanimi računi. Zadružna uprava zmaguje z največjo težavo takojšnja in polna izplačila, ker so zaostanki še vedno nad 80.000 dinarjev. Prosimo več reda in točnosti!

Mladinska mafica

— mm Ekspedicija 4. številke »Našega roda« se je pričela 27. novembra.

— mm Vabilo na naročbo knjig iz zaloge Mladinske matice. Za Miklavža in Božič je tudi za naše cenjene poverjenike najlepša priložnost, da skušajo razširiti našo ceneno knjigo v svojem okolišu. Sestavili smo v ta namen posebne knjižne kolekcije po znižanih cenah, da omogočimo tako čim večjo popularizacijo naše že itak najcenejše knjige na slovenskem trgu. — Ko vam dostavljamo pričujoči seznam naših zbirk, vas vljudno prosimo, da opozorite nanje svoje učence in vse starše, ki bi mogli imeti na njih interes. — Za vse poverjenike veljajo iste prodajne ugodnosti, kakor smo jih navedli v naši prvi okrožnici. — Poleg kolekcij in posameznih knjig iz našega cenika si dovoljujemo obrniti vašo pozornost zlasti na slikanico »Dedek Miha«, ki pomenja toliko po svoji opremi kakor po nizki ceni naravnost senzacijo v tovrstni mladinski literaturi. — Naše knjižne zbirke:

Za otroke od 6. do 8. leta.

Kolekcija A

(broširana za din 30,—, vezana za din 50,—):

Ribičič: Miklavževa noč, ilustr. večbarvno Bambič. Ravljen: Grajski vrabec, ilustr. Smrekar. Ribičič: Miškolin, ilustr. Justin. Ribičič: Mihec in Jakec, ilustr. M. Gaspari. Roš: Dija, ilustr. večbarvno Prunkova. Ciciban čita, III. zv. (samo velike črke). Ciciban čita, IV. zv. Kresnice VIII.

Kolekcija B

(broširana za din 60,—, vezana za din 70,—):

Klopčič-Černejeva: Dedek Miha, velika večbarvna slikanica. Ribičič: Čurimureki, večbarvno ilustr. Cotič. Magajna: Brkonja Celjustnik, ilustr. Jakac. Ribičič: Nana, mala opica, ilustr. večbarvno ing. Omanen. Potokar: Pirhi (Bolgarske pravljice), ilustr. 25 slikarjev. Ciciban nastopa.

Obe kolekciji A in B skupaj:

broširani za din 85,—, vezani za din 105,—.

Za otroke od 8. do 12. leta.

Kolekcija C

(broširana za din 30,—, vezana za din 50,—):

Bevk: Lukec in njegov škorec. Bevk: Tovariša, ilustr. Trunkova. Milkovič: Barake, ilustr. M. Gaspari. Cerkvenik: Ovčar Runo, ilustr. Ravnikar. Ravljen: Šimej iz Roža, ilustr. M. Gaspari. Winkler: Hribčev Gregec, ilustr. Sedej. Klemenčič: Iz starih in novih časov, ilustr. Smrekar. Dr. Lovrenčič: Tiho življenje, ilustr. Jakac. Kresnice VI. ali VII. ali VIII. ali IX.

Stanovska organizacija JUU

Iz društev Dabla

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA OKOLICA - ZAHODNI DEL bo zborovalo 9. decembra v dvorani Trgovskega doma, Gregorčičeva 27, ob 9. uri. Dnevni red: 1. Otvoritev. 2. Predavanje dr. Vlada Schmidta: Poklicna svetovalnica in učiteljstvo. — 3. Poročila odborov. — 4. Slučajnosti. — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO SLOVENJ GRADec bo zborovalo 2. dec. t. l., ob 9. uri v Slovenj Gradcu. O gospodarskih, socialnih in šolskih razmerah v Bosni bo predavala tovarišica Horvatova iz Podgorja. Za odsek učiteljic in za šolske upravitelje smo prejeli važne dopise, h katerim bo potrebno zavzeti stališče. Na šolah v St. Joštu, St. Ilju, St. Janžu in na Razboru so neorganizirani pripravniki, ki so tudi vabljeni! Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO V LITIJI bo zborovalo v soboto, 9. decembra 1939., v Ljubljani. Začetek točno ob 9. uri 30 minut v Grill-roomu (novega hotela »Slon«). Vhod s Tyrševe ceste — nasproti kavarni »Emona«. Dnevni red običnega zbora: Pred začetkom zborovanja vlaganje kandidatnih list v roke tov. predsednika. 1. Naraščajoča draginja — zvišanje plač. 2. Poročila o banovinski in glavni škupščini. 3. Poročila funkcionarjev: predsednika, tajnika, blagajnika, predsednika nadzornega odbora itd. 4. Volitve novega odbora. 5. Delovni načrt za prihodnje triletko. 6. Slučajnosti. Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO KOČEVJE bo imelo redno zborovanje v soboto, dne 9. decembra 1939., točno ob 9. uri v ljudski šoli v Kočevju po sledečem dnevnem redu: 1. Situacijsko poročilo. 2. »Pokretovo delo na preiskavi telesnega razvoja slovenskega otroka«, predava tov. Kimovec Franc, strokovni učitelj iz Trbovelj. 3. Aktivizacija članstva. 4. Slučajnosti. 5. Delo odseka učiteljic. — K polnoštevilni udeležbi vabi — odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO V MURSKI SOBOTI naznanja, da se zborovanje, napovedano za dan 2. decembra 1939., ne vrši, ker ga ne dovoli sresko načelstvo. Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LENAVA vabi na izredni občni zbor, ki se bo vršil dne 7. decembra 1939. ob 10. uri v Turbišču s sledečim dnevnim redom: 1. Vlaganje kandidatnih list. 2. Otvoritev. 3. Dopisi. 4. Predavanje tov. Jurančiča: »Ali vplivajo gospodarske razmere na vzgojo otroka«. 5. Volitve. 6. Predlogi in slučajnosti. — Voliti in biti voljen sme samo tisti član, ki bo poravnal članarino za mesec december. Ker je vsak

Za otroke od 10. do 15. leta.

Kolekcija C

(broširana za din 55,—, vezana za din 75,—):

Seliškar: Bratovščina Sinjega galeba, ilustr. Sirk. Seliškar: Janko in Metka, ilustr. D. Vidmar. Dr. Čermelj: Nikola Tesla. Bevk: Pastirci, ilustr. Pirnat. Kmetova: Lovci na mikrobe. Kardelj: Potovanje skozi čas. Hudales: Postelja gospoda Fibriha, ilustr. Pengov. Hudales: Zgodbe o bombažu, ilustr. Mihelič.

Obe kolekciji C in D skupaj:

broširani za din 80,—, vezani za din 110,—.

— mm Izšla je božična številka »Našega roda«, ena najlepših dosedanjih števil. Lili Novy, znana prevajalka naše lirike v nemščino in sodružnica »Sodobnosti«, je prispevala uvodno globoko občuteno in zanimivo grajeno »Božično«. Pesem je zanimivo ilustrirala Liza Hribarjeva. Prav tako je zastopala z božičnim motivom »Božič 1939.« Janko Samec z lepo aktualno vsebino in v uglašeni sonetni obliki. Dva lepa socialna motiva priobčujeta Betka Kacova (»Mala beračica«) in Rudolf Mohar (»Umirajoča starka«), vendar so Moharjevi verzji na nekaterih mestih še nekoliko okorni. Jana Plestenjaka »Jesena« je občutena jesenska impresija, ena najlepših Plestenjakovih pesmi, kar jih je izšlo v poslednjem času. Plestenjak sodeluje tudi s plastično risano črtico »Zakleti viri«, ki je zanimiva tudi zaradi klenega jezika. Mojsirok jo je ilustriral Božidar Jakac. Po dvehletnem odmoru, prvič po boleznih, se je oglašil mojster Ivan Pregelj z lirčno prozo, polno božičnega nastrojenja. France Bevk nadaljuje svojega »Petra Klepca«, ki ga mladina tako težko pričakuje. Debenakove ilustracije v tej številki so svojesvojevrsna mojstrovina. Miran Jare nas seznani na originalen način z življenjem in trpljenjem živali, Emil Smasek pa prav na tako svojevrsen način (po Rozanovu) s prometnimi sredstvi. Tu prav dobro služijo jasne Perkovne ilustracije. Naši Cicibančki bodo veseli dveh drobni prispelkov Frana Roša (»Oče je dobil delo« in »Oreh«), katere sta ilustrirala M. Sedej in F. Sajovic, in slikopisnega Ribičičevega sestavka »Lukec in sveti Miklavž«. Prav vseč bo tudi Ljubčeva zgodba »Sv. Miklavž ni grdaviš« z nekoliko ekstremnimi, vendar zanimivimi ilustracijami Marija Preglja. Viljem Kunst nadaljuje po izdelavi tako zanimivo delo »Daj nam danes naš vsakdanji kruh«. Med zanimivimi članki so v listu še: J. Zupančič: »Sv. Barbara zaščitnica rudarjeva«, L. Maroh: »Podmornice«, »Junaki sinjih višav«, M. Komanova: »Marijo smo nosili« itd. Sledijo: Drobne zanimivosti, Mladina piše in uganke. Poleg tega priobčuje samostojno risbo »Jaslice« Radovan Klopčič. — Božična številka je vsebinsko in ilustrativno na višku.

član upravičen in dolžan sodelovati pri izvojitvi novega odbora, pričakujemo polnoštevilne udeležbe.

Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO PRI SV. LENARTU V SLOV. GORICAH vabi na zborovanje, ki se bo vršilo v soboto, dne 9. decembra, ob 9. uri na drž. ljudski šoli pri Sv. Lenartu v Slov. Goricah s sledečim dnevnim redom: 1. Uvodna beseda predsednika ter dopisi. 2. Predavanje tov. Vipavca o tem, kako je izdeloval reliefni zemljevid Evrope. 3. Debata o delovnem programu društva v tekočem letu. 4. Predlogi in slučajnosti. Pripravite predloge za delovni program in pridite vsi! — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO ŠMARJE PRI JELSAH bo imelo zborovanje v soboto, dne 16. decembra, ob 10. uri v Rogatcu. Poleg običajnih točk je na sporedu referat g. prof. dr. Pavla Strmška: Med ljudsko in srednjo šolo. V območju društva je 8 neorganiziranih učiteljic in učiteljev, med njimi 5 pripravnikov. Povabljeni vsi v naš krog k skupnemu delu in skupnim uspehom. — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO ZA SREZ DRAVOGRAD bo zborovalo v soboto, dne 9. decembra 1939., v Trbnjah, v šoli, ob pol 8. uri s sledečim razporedom: 1. Situacijsko poročilo. 2. Referat: Gospodarske in socialne prilike naših krajev in šola, ref. tov. Gallob Rudolf. 3. Stanovske zadeve. 4. Delovni program. 5. Poročila referentov. 6. Slučajnosti. Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO MARI-BOR, LEVI BREG zboruje v soboto, dne 9. decembra t. l., ob pol 10. uri dop. v krčevinski šoli. Razen običajnih točk so na dnevnem redu pri točki »Razgovori o aktualnih ped., služb. in stan. zadevah« obravnavanje razdelitve predavanj k delovnemu načrtu. Učiteljski zbor vsake šole naj o tem razpravlja in se pri zborovanju javi s sklepi glede teme in izvajalcev predavanj, že pri tem zborovanju pa priobči glede kmetijskega pouka v ljudski šoli svoje poglede k sledečim mislim: 1. sedanji učni načrti glede kmetijskega pouka; 2. kaj govori in v kaj proti posebnemu kmet. pouku kot učnemu predmetu; 3. naša izkustva in predlogi glede kmetij. pouka v višji ljudski šoli. K tej anketi naj poda svoje mnenje vsaj po en zastopnik vsake šole, na razgovor pa se pripravimo vsi! Nato bo tov. Lovše predaval o stanju in delovanju UD v Mariboru, o njegovi zalogi učil itd. — Ob 8. uri je seja upravnega in nadzornega odbora, ob pol 9. uri pa so sestanki obmejnošolskega, odseka učiteljic in Učit. pokreta. K sestankom pridite točno vsi tov. poverjeniki(ce) in tov. interese(ke)! Ob prejemu decembrskih službenih prejemkov pričnite z rednim odplačevanjem letošnje članarine za mesec naprej, stari